

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och domstolsfrågor
103 33 Stockholm

Yttrande över Domstolsverkets promemoria med hemställan om ändring i tingsrättsinstruktionen

(Ju2015/5035/DOM)

Med anledning av att Riksdagens ombudsmän beretts tillfälle att lämna synpunkter på det som föreslås i rubricerad promemoria får jag framföra följande:

1. Avsnitt 6.2

Jag har ingen erinran mot att det ska bli möjligt att förordna en tingsnotarie eller en notariemeriterad beredningsjurist att i uppenbara fall avslå en ansökan om rättshjälp. Jag tillstyrker också förslaget att sådana jurister ska kunna förordnas att avvisa en stämningsansökan när käranden inte har betalat ansökningsavgiften. Jag förstår dock inte varför denna möjlighet bara ska avse mål där förlikning om saken är tillåten.

Jag är däremot tveksam till förslaget om att det ska bli möjligt att förordna en tingsnotarie eller en notariemeriterad beredningsjurist att avvisa käromål i tredskodomssituationer (förslaget till 18 § 13 b i förordningen [1996:381] med tingsrättsinstruktion, TI). Beslut av detta slag förekommer mycket sällan i tingsrätterna och jag ifrågasätter nyttan av att komplicera författningen med en regel som kommer att få ytterst begränsad tillämpning och sannolikt snart falla i glömska.

Den författningstekniska lösningen är varken snygg eller lättillgänglig. Punkt 12 i förslaget till ändring av TI handlar om att avgöra mål med stöd av 42 kap. 18 § punkterna 1–4 rättegångsbalken, RB, och punkt 13 i förslaget behandlar återigen avgöranden med stöd av 42 kap. 18 § punkt 1 RB. En tänkbar – och mera läsarvänlig – lösning av författningstexten i 18 § TI vore följande:

12. skriva av ett mål på grund av att talan återkallats,

13. avvisa en ansökan om stämning på grund av att ansökningsavgiften inte betalats,

14. meddela tredskodom,

15. meddela dom i anledning av talan som medgivits eller eftergivits, och

16. stadfästa förlikning.

2. Avsnitt 6.3

Jag delar promemorians uppfattning att det ska vara möjligt för tingsrätten att låta andra än domare förordna god man för bortavarande part enligt äktenskapsbalken och föräldrabalken. Jag anser däremot inte att lagen (1996:242) om domstolsärenden är tillämplig på dessa förordnanden. Förordnandet av den gode mannen är ett led i handläggningen av ett tvistemål och handläggningen sker enligt samma lag som tidigare, alltså enligt rättegångsbalken. Det innebär i sin tur att det redan nu går att låta andra än domare förordna gode män för bortavarande part, nämligen med stöd av 16 § TI. Jag avstyrker därför förslaget i avsnitt 6.3.1.

Jag har ingen erinran mot att det görs möjligt för tingsrätten att anförtro andra än domare att förordna målsägandebiträde.

3. Avsnitt 6.4

Handläggningen av tvistemål där parterna inte biträds av ombud kan många gånger vara mycket krävande även när det är fråga om små belopp. Det är därför inte självklart att de s.k. FT-målen ska handläggas av de yngsta och minst erfarna domarna. Det finns visserligen många exempel i landets tingsrätter på FT-mål som handlagts av notarier med lyckat resultat. Jag har emellertid också sett många exempel på mål som blivit för svåra för notarierna och där handläggningen därför blivit mycket utdragen. Den nuvarande regleringen i TI innebär enligt min mening en bra avvägning mellan de skäl för delegering som åberopas i promemorian å ena sidan och hänsynen till parterna och till förtroendet för rättskipningen å andra sidan. Jag avstyrker därför förslaget att utvidga möjligheterna att delegera handläggningen av FT-mål.

4. Avsnitt 7.2

De mål som avses i detta avsnitt är i allmänhet beslut om förordnande av offentlig försvarare eller målsägandebiträde som handläggs enligt RB och som läggs upp som brottmål i väntan på att åklagaren ska ansöka om stämning. Om förundersökningen i stället läggs ned, ska dessa brottmål skrivas av samtidigt som rätten beslutar om ersättning till den offentlige försvararen eller målsägandebiträdet. Enligt min mening finns det ingenting som hindrar att notarier eller notariemeriterade beredningsjurister anförtros dessa uppgifter. De frågor om rättegångskostnader som redovisas i promemorian är sällsynt förekommande och kan lösas oberoende av hanteringen av de nu aktuella frågorna (se NJA 2008 s. 557).

Lars Lindström

Carina Sjögren
byråchef